

Robert MUSIAŁKIEWICZ 

Państwowa Uczelnia Zawodowa, Instytut Nauk Społecznych i Technicznych, Włocławek, Polska

Patryk TOMASZEWSKI 

Uniwersytet Mikołaja Kopernika, Wydział Nauk o Polityce i Bezpieczeństwie, Toruń, Polska

Dostęp do broni palnej w koncepcjach współczesnej polskiej myśli politycznej

Access to Firearms in Concepts of Contemporary Polish Political Thought

• Abstrakt •

Celem artykułu jest przedstawienie najważniejszych środowisk politycznych oraz ruchów społecznych, w których rozważaniach programowych pojawiają się pomysły rozszerzenia dostępu do broni palnej w Polsce. Problem badawczy, jaki autorzy postarają się rozwickłać, dotyczy dwóch składowych, opartych na pytaniach badawczych: czy polskie środowiska polityczne bazują swoją myśl o dostępie do broni palnej na odwołaniach do konkretnych nurtów filozofii polityki? Na ile proponowane przez środowiska rozwiązania różniły się od zapisów obowiązującej ustawy o broni i amunicji? Autorzy analizują wskazania polityczne polskich ugrupowań i porównują je z myślą libertariańską. Poza tym poddają analizie obecnie obowiązującą w Polsce ustawę o broni i amunicji i porównują ją z propozycjami zwolenników liberalizacji dostępu do broni.

Słowa kluczowe: dostęp do broni palnej; polityka bezpieczeństwa; ograniczenie dostępu do broni palnej

• Abstract •

The aim of the article is to present the most important political circles and social movements considering the ideas of extending access to firearms in Poland in their programs. The research problem which the authors will attempt to solve concerns two components, based on research questions: Do Polish political circles base their thoughts on access to firearms on references to specific currents of political philosophy? To what extent did the solutions proposed by these circles differ from the provisions of the current law on arms and ammunition? The authors analyse the political opinions of Polish parties and compare them with the libertarian thought. Moreover, they analyse the current Polish law on arms and ammunition and compare it with the proposals made by supporters of liberalization of access to arms.

Keywords: access to firearms; security policy; restricted access to firearms

Wstęp

Celem artykułu jest przedstawienie najważniejszych środowisk politycznych oraz ruchów społecznych¹, w enuncjacjach których pojawia się program rozszerzenia dostępu do broni palnej. Problem badawczy, jaki autorzy postarają się rozwikłać, dotyczy dwóch składowych opartych na pytaniach badawczych. Po pierwsze, czy polskie środowiska polityczne opierają swoją myśl o dostępie do broni palnej na odniesieniach do konkretnych nurtów filozofii polityki. Po drugie, analiza ma za zadanie określić, na ile proponowane przez środowiska rozwiązania różniły się od zapisów obowiązującej ustawy o broni i amunicji.

Hipoteza główna zakłada, że środowiska polityczne i społeczne przytaczają argumenty za użyciem broni bliskie środowiskom libertariańskim. Hipoteza pomocnicza podnosi, że reglamentacja dostępu do broni w Polsce, zdaniem środowisk popierających rozszerzenie dostępu do broni palnej, mogłaby zostać ograniczona przez doprecyzowanie przepisów i zmianę organu wydającego pozwolenie na broń w drodze postępowania administracyjnego. Metody badawcze wykorzystane podczas badań to analiza dyskursu politycznego, a w odniesieniu do aktów prawnych zasada zgodna z dogmatyką prawa.

Niezbywalne prawo do noszenia broni w myśli politycznej

Zwolennicy rozszerzenia prawa do posiadania broni palnej i jej użycia w celu obrony w razie zagrożenia życia, zdrowia lub własności odwołują się przede wszystkim do prawa jednostki do obrony. Idąc za heglowskim rozumowaniem, uznają, że jeżeli przymus zastosowany wobec osoby zawsze stanowi bezprawie, to jednak każdej osobie przysługuje prawo do kontrprzymusu (Stawrowski, 2018, s. 365). Prawo do obrony jest więc prawem przyrodzonym, o czym również pisał w słynnym dziele *Lewiatan* Thomas Hobbes, który uważał, że ze strachu przed śmiercią przyrodzonym prawem człowieka jest prawo do obrony samego siebie (Krawczyk, 2011, s. 54; Curan, 2007, s. 104). Zwolennicy rozszerzenia dostępu do broni palnej uznają, podobnie jak Hobbes, że skoro istnieje naturalne prawo do obrony

¹ Jak pisał Piotr Sztompka, ruchy społeczne „są one ukierunkowane na szczególny cel, jakim jest zrealizowanie jakiegoś rodzaju zmiany społecznej. A po drugie, przebiegają w ramach niezinstytucjonalizowanych i niesformalizowanych (a w każdym razie nie w pełni zinstytucjonalizowanych i sformalizowanych). W tym sensie są czymś pośrednim między zachowaniami zbiorowymi (np. w tłumie) a działalnością zawodową (np. w urzędzie)”. Są jednak też bliższe rozpatrywanym przez autora, a wyróżnione przez Sztompkę nowe ruchy, np. przeciwko karze śmierci. Pasują one do ruchów zmierzających do liberalizacji przepisów o broni palnej (Sztompka, 2012, s. 211, 216–217).

siebie, to za nim idzie możliwość posiadania ku temu odpowiednich narzędzi. Ponadto w dyskusjach zwolenników dostępu do broni często pojawia się argument mówiący o wolności jednostki, pojmowanej jako wolność negatywna, a więc od przymusu. Teorie te związane są z państwem minimalnym, mającym za zadanie ochronę interesu prywatnego, z wyłączeniem interesu publicznego jako zbędnego w warunkach wolności jednostki przy założeniu nienaruszania przestrzeni wolności innych jednostek (Tokarczyk, 2010, s. 90).

Szczególnie libertarianie, w tym M. Rothbard, wysuwają postulat powszechnego dostępu do broni, dzięki któremu jednostki będą mogły skutecznie ochraniać swoje życie, zdrowie i własność. Rothbard argumentował w swoim dziele *O nową wolność*: „Liberałowie postulują wolność handlu i produkcji w przypadku większości dóbr, o których jest mowa w tym rozdziale. Konserwatyści natomiast domagają się rygorystycznych ograniczeń i kar dla łamiących prawo w tym zakresie. Tymczasem, z niewiadomych przyczyn, w przypadku prawa do posiadania broni role są odwrócone. Za każdym razem, gdy dochodzi do przestępstwa z użyciem broni, liberałowie ze zdwojoną siłą nawołują do surowych ograniczeń lub całkowitego zakazu posiadania broni przez osoby prywatne, a konserwatyści sprzeciwiają się im, powołując się na wolność jednostki. Jeśli – jak utrzymują libertarianie – każdy ma prawo do dysponowania swoją osobą i własnością, to każdy ma również prawo do użycia siły w obronie własnej. Z jakichś jednak powodów liberałowie przez cały czas usiłują pozbawić niewinnych ludzi środków do obrony przed agresją” (Rothbardt, s. 69–70). Dalej Rothbard podnosił, co znamienne jest w jego podejściu do broni: „Trzeba powiedzieć jasno, że żaden fizyczny przedmiot nie służy jako taki do napaści. Każdy przedmiot, zarówno pistolet, nóż, jak i kij, może być użyty w celach agresywnych, do obrony i na wiele innych sposobów, które nie są związane z przestępstwem. Zakazywanie lub ograniczanie zakupu i posiadania broni palnej jest tak samo bezsensowne jak zakaz posiadania noża, kija golfowego czy kamieni. A jakim sposobem można zabronić posiadania tych przedmiotów? Jeśli nawet ich się zabroni, to jak wyegzekwować przestrzeganie takiego przepisu? Zamiast więc ścigać niewinnych ludzi za noszenie lub posiadanie różnych przedmiotów, prawo powinno się koncentrować na zwalczaniu i chwyтaniu prawdziwych przestępców. Jest jeszcze jedna okoliczność, która wzmacnia naszą konkluzję. Jeśli posiadanie broni palnej ma być ograniczone lub zakazane, to nie można oczekiwać, żeby tymi przepisami przejmowali się zdecydowani na wszystko przestępcy. W związku z tym kryminaliści zawsze będą mogli kupić i nosić broń. Tylko ich ofiary będą musiały cierpieć na tym (...)” (Rothbardt, s. 70).

Niniejsze rozważania dotyczą problematyki prawa do dostępności do broni palnej, niemniej warto podkreślić, że owo prawo można rozpatrywać w szerszym

kontekście – zakresu wolności i autonomii jednostki, w tym celowości wprowadzania przez państwo zakazów w takich obszarach jak hazard i dostęp do narkotyków. Historyk i działacz libertariański z USA – Anthony Gregory – twierdził, że zakazy w tych obszarach prowadzą do tworzenia i umacniania racji bytu nielegalnego obrotu przedmiotami objętymi zakazem. Wskazywał, że: „Oczywiście wojna z narkotykami i zakaz posiadania broni prowadzą do powstania wielkich czarnych rynków. Ludzie decydujący się na nielegalny biznes są gotowi zaryzykować i złamać także inne zakazy. Przy braku prawnych mechanizmów arbitrażowych spory są rozstrzygane z użyciem przemocy. Im więcej pieniędzy wydanych na egzekwowanie prawa, tym bardziej biznes staje się lukratywny i ryzykowny, a to skutkuje wzrostem przemocy. Ekonomiści szacują, że wojna z narkotykami zwiększyła ilość zabójstw o 50 procent. Natomiast z wyliczeń Ministerstwa Sprawiedliwości wynika, że 2 miliony przestępstw rocznie jest udaremnianych przez uzbrojonych obywateli” (Gregory, 2010).

Interesującą argumentację za dostępem do broni palnej przedstawił w zamieszczonym na łamach *Social Theory and Practice* artykule prof. filozofii na Uniwersytecie w Colorado Michael Huemer. Argumentował on, że „przyjmując jako podstawę rozumowania wolność jednostki, istnieć będzie co najmniej domniemane, pierwotne prawo do posiadania broni, chyba że istnieją powody – opisane w § 2.1 [chodzi o naruszenie wolności innych osób – autorzy] – dla których prawa tego można odmówić. Zastanówmy się teraz, czy faktycznie istnieją ku temu podstawy. Zacznijmy od założenia, że nie wolno krzywdzić innych, traktować ich jako podrzędne byty lub wykorzystywać bez ich zgody. Trudno jest dostrzec, w jaki sposób samo posiadanie broni miałoby stanowić złamanie powyższych zasad, nawet jeżeli założyć, że owo posiadanie ułatwi ich złamanie. Zazwyczaj nie zabrania my jednak działań, które tylko ułatwiają popełnienie wykroczenia, jeżeli wykroczenie to wymaga podjęcia oddzielnej decyzji”. Dalej Huemer argumentował, że nie istnieją też przesłanki wskazujące, że jednostki nie mają prawa angażować się w działalność, która świadczy o intencji zrobienia komuś krzywdy lub intencji wygenerowania niedopuszczalnej wielkości ryzyka dla stron trzecich. Zasada ta nie miałaby jego zdaniem zastosowania, ponieważ, jak zgadzają się wszystkie strony sporu, jedynie niewielki ułamek z 77 milionów posiadaczy broni w USA planuje popełnić przestępstwo przy użyciu broni. Ponadto obalał argument przeciwników dostępu do broni, że „całkowity społeczny koszt prywatnego posiadania broni jest na tyle znaczny, a państwo nie jest w stanie z góry zidentyfikować tych posiadaczy broni, którzy użyją jej wbrew prawu, że jedyną możliwością, jaka istnieje, by zredukować ten koszt, jest zakazanie również uczciwym obywatelom posiadania broni. Jednak nie jest to argument przeciwko istnieniu *prima facie* prawa do po-

siadania broni. Jest to jedynie argument za uchYLENIEM takiego prawa. Zasadniczo fakt, że ograniczenie pewnej aktywności może mieć korzystne skutki, nie dowodzi tego, że należy przestać cenić wolność do angażowania się w nią – stanowi jedynie argument za tezą, że istnieją różne argumenty na rzecz zakazania angażowania się w nią. (Dla przykładu załóżmy, że odebranie mi samochodu i oddanie go Tobie zwiększy całkowity dobrobyt w społeczeństwie. Nie wynika z tego, że nie mam żadnego roszczenia do mojego samochodu!)” (Huemer, 2011). Autor obalił też argument mówiący, że z użyciem legalnej broni palnej dokonuje się statystycznie znacznej liczby samobójstw. Ripostował, argumentując, że przecież nie wiadomo, czy do samobójstw bez użycia broni palnej by nie doszło.

Warto dodać, że środowiska zwolenników dostępu do broni palnej powołują się często na drugą poprawkę do Konstytucji Stanów Zjednoczonych z 1791 roku, gwarantującą obywatelowi prawo do posiadania oraz noszenia broni. Należy jednak gwoli ścisłości dodać, że w różnych stanach funkcjonują odmienne regulacje dotyczące dostępu do broni.

Ugrupowania polityczne będące za liberalizacją dostępu do broni palnej i ich poglądy

W środowiskach politycznych już w latach dziewięćdziesiątych za rozszerzeniem dostępu do broni palnej opowiadała się Unia Polityki Realnej. Faktem jest, że sprawa dostępu do broni nie była tak mocno eksponowana w latach dziewięćdziesiątych XX wieku, znacznie więcej miejsca poświęcano przywróceniu kary śmierci, co bardzo często podkreślał lider środowiska Janusz Korwin-Mikke (Zawalski, 2004, s. 125; Borowik, 2011, s. 73–95; *Wybory 1993*, 2001, s. 382; Skrabacz, 2007, s. 304). Już na początku lat dziewięćdziesiątych XX wieku mówił też o dopuszczalności pojedynków (Korwin-Mikke, 1991, s. 150–153). Na początku XXI wieku w Polsce zaczęto więcej miejsca w debacie publicznej poświęcać dostępowi do broni. Znalazło to również odzwierciedlenie w deklaracjach polityków konserwatywno-liberalnych. W 2012 roku w wywiadzie dla „Radia dla Ciebie” na temat strzelaniny w kinie w Denver, gdzie zamachowiec posługiwał się legalną bronią, Janusz Korwin-Mikke powiedział, że więcej osób tonie w basenach w USA, niż ginie z legalnej broni palnej (*Korwin-Mikke: Baseny są groźniejsze niż broń palna*).

Podczas konferencji prasowej 10 czerwca 2016 roku Korwin-Mikke, w owym czasie lider partii *Wolność*², mówił: „Bandyci zawsze mają dostęp do broni, nie-

² W środowisku konserwatywno-liberalnym często dochodziło do rozłamów, frondy zazwy-

zależnie od tego czy jej posiadanie jest legalne czy nie. W krajach, w których obowiązuje zakaz posiadania broni, mają ją tylko bandyci, a uczciwi obywatele nie mogą się przed nimi bronić”. Podczas tej samej konferencji Artur Jabłoński, prezes okręgu koszalińskiego partii KORWiN, członek zarządu ROMB-u, powiedział: „Sprawą zasadniczą jest bezpieczeństwo naszych rodzin, domów, jak i kraju. W czasach, które wydają się bardzo niebezpieczne, rozbijanie ludzi, jest absurdalną koncepcją. O broni mówi się ostatnio tylko w kontekście zagrożenia, bandytyzmu, niebezpieczeństw i wypadków. Kontekst posiadania broni jest znacznie szerszy. Dotyczy licznego grona Polaków: sportowców, hobbystów, rekonstruktorów, kolekcjonerów, w których rękach często są niebywałe pomniki kultury technicznej, jaką bywa broń. Stawianie tych wszystkich praworządnych ludzi w szeregu z bandytami, jest niedopuszczalne” (*Dostęp do broni palnej*).

Kongres Nowej Prawicy założony przez Janusza Korwina-Mikke, a ostatecznie stanowiący ugrupowanie skonfliktowane z politycznym mentorem, w swoim programie zaznaczał: „Człowiek będzie miał prawo i środki, by bronić się przed napaścią. Nie może być za to karany” (Program KNP). Europarlamentarzysta z ramienia KNP, Stanisław Żółtek, mówił, że władza zdaje sobie sprawę, iż ludzie posiadający broń są zazwyczaj bardziej świadomi, nie są tak naiwni (*Stanisław Żółtek: Prawo do posiadania broni jest jednym z elementów wolności*). Również niewielkie ugrupowanie (targane rozłamami) – Unia Polityki Realnej popierała rozszerzenie dostępu do broni palnej, o czym wspominał prezes ugrupowania dr Bartosz Józwiak, który mówił, że naród polski jest rozbrojony, co osłabia bezpieczeństwo (Program w „Cztery oczy”).

W wyborach do fotela prezydenckiego w 2015 roku wystartowało kilku kandydatów chcących zwiększenia dostępu do broni. Wśród nich czołowe miejsce zajął Janusz Korwin-Mikke. Kolejnym kandydatem dawniej związanym z Unią Polityki Realnej był przedstawiciel Ruchu Narodowego Marian Kowalski, który na antenie Radiowej Jedynki mówił: „należy w Polsce upowszechnić dostęp do broni palnej w obronie miru domowego, czyli dla osób pełnoletnich, zdrowych psychicznie i niekaranych. Gdyby Polacy byli uzbrojeni, przypuszczam, że także Rosja nie wypowiedałaby się w tak kategoryczny sposób o naszym kraju, i Polska by nie była tak łatwym kąskiem do przełknięcia na wypadek wojny – oceniał kandydat narodowców na prezydenta” (*Wybory prezydenckie 2015. Marian Ko-*

czaj miały na celu odsunięcie od wpływu na partię Janusza Korwina-Mikke, który był głównym liderem i twarzą tego środowiska. Od chwili powstania w 1989 roku Unii Polityki Realnej Janusz Korwin-Mikke należał do zakładanych przez siebie ugrupowań w 2005 Wolność i Praworządność, w 2011 Kongres Nowej Prawicy, w 2015 Koalicja Odnowy Rzeczypospolitej Wolność i Nadzieja – od 2019 wchodzi w skład federacyjnej partii Konfederacja Wolność i Niepodległość.

walski: *upowszechnić dostęp do broni palnej*). Aspirujący również na stanowisko prezydenta w 2015 roku Grzegorz Braun, założył organizację „Pobudka”. Jej hasło brzmiało: „Kościół – Szkoła – Strzelnica – Mennica”. Co rozumiano pod hasłem strzelnica: „W obszarze Strzelnicy działamy na rzecz wzmocnienia kondycji psychicznej i fizycznej, a jednocześnie zwiększenia zdolności samoobronnych naszych rodaków i potencjału obronnego całej Ojczyzny – m.in. poprzez popularyzowanie i ćwiczenie kunsztu strzeleckiego. Sztuka celnego strzelania kształtuje wyrównany oddech i koncentrację, oraz uczy poważnego podejścia do życia – co przyda się i w pozostałych obszarach działania” (Pobudka). Za rozszerzeniem dostępu do broni był również kandydat Kongresu Nowej Prawicy Jacek Wilk. Zwolennicy rozszerzenia dostępu do broni palnej w wyborach w 2015 roku zbiorczo otrzymali 756 tys. głosów, co stanowiło 5% oddanych głosów (Państwowa Komisja Wyborcza). Poza tym bardzo wysoki wynik uzyskał Paweł Kukiz (20,80%), który jednak jeszcze podczas kampanii prezydenckiej nie wspominał o rozszerzeniu dostępu do broni.

W ostatniej kadencji sejmu najbardziej znanym środowiskiem popierającym zmiany w dostępie do broni był Ruch Kukiz'15. Środowisko to skupione wokół muzyka rockowego Pawła Kukiza nie było monolitem, integrował je postulat Jednomandatowych Okręgów Wyborczych oraz walka z partyjniactwem, rozumiana jako niefinansowanie partii politycznych przekraczających w wyborach 3% ze środków budżetowych. W skład środowiska wchodziłi politycy o poglądach liberalno-konserwatywnych, narodowcy i republikanie. Przede wszystkim związany dawniej z J. Korwinem-Mikke, a następnie pozostający w Kongresie Nowej Prawicy Jacek Wilk oraz posłowie należący do Unii Polityki Realnej: (członek w latach 2017–2019) Tomasz Rzymkowski, Bartosz Józwiak i Jakub Kulesza³. Ci dwaj posłowie, a także Tomasz Jaskóła, związany ze środowiskiem Republikańskim (tworzył Kongres Republikański), ale współtworzący Koło Poselskie Unii Polityki Realnej, oraz należący do tegoż koła Jerzy Kozłowski i Elżbieta Zielińska. Ponadto poglądy konserwatywno-liberalne i narodowe (postulowali liberalizację przepisów o broni i amunicji) bliskie były tragicznie zmarłemu posłowi Kukiz'15 – Rafałowi Wójcikowskiemu, Pawłowi Skuteckiemu (dawniej działacz UPR), czy też związanej ze środowiskiem Republikańskim, ale też ruchem narodowym – Annie Marii Sierakowskiej. Już jako poseł Kukiz'15 Jacek Wilk wypowiadał się o broni palnej w programie *Bardzo ważna sprawa*, w którym polemizował z dzia-

³ Z czasem Klub Kukiz 15 ulegał dezintegracji, odchodzili posłowie tworząc własne Koła Poselskie jak Wolni i Solidarni, Koło UPR., Koło Poselskie Republikanów, Koło Poselskie Wolność i Niepodległość.

łączem Partii Razem Maciejem Koniecznym. Jacek Wilk argumentował, że broń działa odstrasżająco. Podkreślał, że przestępcy mają dostęp do broni nielegalnej i nią się posługują („Bardzo ważna sprawa”).

Warto wspomnieć, że również polityk Platformy Obywatelskiej, znany opozycjonista i minister sprawiedliwości w rządzie PO-PSL – Andrzej Czuma, w roku 2009 opowiadał się rozszerzeniem prawa do posiadania broni we własnym domu, a decyzje w tej sprawie, jego zdaniem, powinny wydawać władze samorządowe. Niestety nie uzyskał poparcia w Klubie Parlamentarnym PO.

Ruchy społeczne orędujące liberalizację dostęp do broni palnej i ich poglądy

Wśród ruchów społecznych będących za rozszerzeniem dostępu do broni aktywny był przede wszystkim Ruch Obywatelski Miłośników Broni, z jego szefem mec. Andrzejem Turczyńcem. Organizacja działa od 2010 roku.

Jako cel ROMB stawiał sobie krzewienie idei patriotycznych, za szczególnym uwzględnieniem historii i tradycji oręża polskiego; propagowanie idei legalnego dostępu do broni; upowszechnianie wiedzy o broni; promowanie pozytywnego wizerunku legalnych posiadaczy i miłośników broni; współpracę z organizacjami i instytucjami; opiniowanie i proponowanie właściwych z punktu widzenia posiadaczy i miłośników broni palnej zapisów prawa; organizowanie imprez, wystaw i pokazów; działalność promującą rekreacyjne formy uprawiania strzelectwa; współpracę i wzajemną pomoc członków stowarzyszenia; prowadzenie działalności integrującej tychże, wspieranie ich aktywności kulturalnej, rekreacyjnej i towarzyskiej (Statut stowarzyszenia ROMB). Działacze Ruchu są za rozszerzeniem dostępu do broni, natomiast nadal popierają utrzymanie pewnej reglamentacji. Uznaje on zasadę małych kroków w poszerzaniu zakresu wolności w dostępie do broni palnej. Innego zdania jest część polityków związanych z nurtem konserwatywno-liberalnym.

W wywiadzie dla prawnicowego portalu opublikowanym w Meritum.pl Turczyńcem wskazuje, że dostęp do broni to coś więcej, niż tylko pozwolenie na posiadanie urządzenia, które strzela. Odpowiedział: „Oczywiście. Jedno z drugim jest bardzo mocno powiązane. Tylko niewolnik nie ma prawa się bronić. Nam się tłumaczy, że chodzi o względy bezpieczeństwa, ale historia pokazuje, że tylko niewolnikom albo ludom podbitym zakazywano posiadania broni. Natomiast nigdy nie było potrzeby, by zabierać ją wolnym ludziom” (*Wywiad z Andrzejem Turczyńcem*). Na temat metody małych kroków i relacji z radykalniejszymi odłamami zwolenników

dostępu do broni w przytoczonym wywiadzie Turczyn mówił: „Kiedyś napisałem moją własną deklarację dotyczącą tego, jak – według mnie oczywiście – powinien wyglądać system dostępu do broni palnej. Stwierdziłem w niej, że należy dążyć do rozwiązania amerykańskiego, czyli wyjścia z założenia, że dostęp do broni jest prawem przyrodzonym, nadanym nam przez Boga. Nie jest to przywilej, a prawo, które powinno być w pewnych przypadkach odbierane – a nie przywilej nadawany w wyjątkowych sytuacjach. Chciałbym, by tak samo było u nas. Jednakże uważam, że nie można w obecnych, polskich warunkach domagać się wyłącznie radykalnego rozwiązania i odrzucać wszelkie kroki pośrednie. Brak akceptacji dla półśrodków nie jest dobrym wyjściem. Za to metoda małych kroków daje efekty, przynosi skutki. Powiedzmy sobie szczerze, że ta grupa wolnościowców, o których Pan wspominał, domagająca się całkowitego dostępu do broni palnej, nie osiągnęła do tej pory żadnego sukcesu w kwestii liberalizacji obecnych przepisów” (*Wywiad z Andrzejem Turczynem*).

Znacznie dalej w możliwości dostępu do broni palnej idzie środowisko skupione wokół Fundacji „Ad Arma”, na jej stronie zapisano niejako *credo* organizacji: „Ponieważ jesteśmy wolnymi ludźmi mamy prawo do użycia siły w celu ochrony życia. Czas najwyższy byśmy przestali obawiać się korzystania z prawa do obrony koniecznej. Czas najwyższy byśmy byli do tego gotowi moralnie (poprzez nastawienie woli) i praktycznie (posiadając ku temu umiejętności i odpowiednie narzędzia). Fundacja «Ad Arma» jest organizacją oddaną idei poszanowania prawa i wolności obywatelskich, ze szczególnym naciskiem na prawo do obrony życia przed nielegalną napaścią i prawa do posiadania broni” (Fundacja „Ad Arma”).

Wśród ruchów o charakterze libertariańskim ciekawe stanowisko prezentuje Partia Libertariańska, która nie zarejestrowała się jednak w Krajowym Rejestrze Sądowym. W jej deklaracji politycznej zapisano: „Partia Libertariańska uważa, że każdy człowiek ma prawo do obrony własnego życia, zdrowia oraz mienia. W celu zwiększenia możliwości tejże obrony, zamierza upowszechnić dostęp dorosłych mieszkańców Rzeczypospolitej do broni palnej. Partia Libertariańska uważa, że Konstytucja RP, mimo iż zapewnia jej obywatelowi ochronę życia, nie gwarantuje dostępu do skutecznych narzędzi tejże ochrony. Partia pragnie doprowadzić do sytuacji, w której ofiara nie będzie pozostawała bezbronna w starciu z agresorem, uważając jednocześnie, że możliwość noszenia broni na terenie prywatnym powinna być uzależniona od zgody jego właściciela i użytkownika” (Deklaracja Polityczna Partii Libertariańskiej).

Wśród zwolenników rozszerzenia praw do broni pojawili się również znani publicyści, tacy jak Mariusz Max Kolonko, Wojciech Cejrowski, Łukasz Warzecha, czy publikujący swoje felietony w miesięczniku *Broń i Amunicja* znany pisarz

Szczepan Twardoch. Ten ostatni pisał: „Argumenty przeciw posiadaniu broni najczęściej wprost wynikają ze wspomnianego na początku traktowania pistoletu jak magicznego artefaktu. Bajdurzy się o utrudnieniu dostępu do broni bandytom – niech ktoś pokaże jednego bandziora, który stara się o pozwolenie na broń, następnie legalnie kupuje pistolet w sklepie, po czym z tego pistoletu morduje swoje ofiary. (...) Bajdurzy się o niebezpiecznym narzędziu – proszę mi wierzyć, stary Fiat 126p jest niebezpieczniejszy. Oczywiście wypadki z bronią się zdarzają – ale skłonny jestem sądzić, że więcej osób umiera na skutek kąpieli w stanie wskazującym” (Twardoch, 2009, s. 98–99).

Broń palna w świetle przepisów polskiego prawa

Problematyka prawna dostępu do broni palnej w Polsce dotyka regulacji prawa administracyjnego, kryminalistyki, prawa karnego, a także psychologii kryminalistycznej (Kulicki, 1982, s. 5; Rejmانيuk, 2017). Unormowania prawne wzbudzają powszechne zainteresowanie licznych grup społecznych, w tym środowisk kolekcjonerów broni, członków grup rekonstrukcyjnych, strzelców sportowych, polityków, dziennikarzy, a nawet muzealników.

Definicja legalna broni palnej zawarta jest w ustawie z dnia 21 maja 1999 r. o broni i amunicji (Tekst ujednolicony: Dz. U. 2019, poz. 284). W rozumieniu ustawy bronią palną „jest każda przenośna broń lufowa, która miota, jest przeznaczona do miotania lub może być przystosowana do miotania jednego lub większej liczby pocisków lub substancji w wyniku działania materiału miotającego” (Art. 7.1., Ustawa o broni i amunicji). Dodatkowo ustawodawca w dalszej części doprecyzował, które przedmioty można przystosować do tego, żeby stały się bronią palną. Zgodnie z ustawą, to każdy przedmiot, który ze względu na swoją budowę lub materiał, z którego jest wykonany, może być łatwo przerobiony w celu miotania (Maj, 2010, s. 86). Przedstawiciele doktryny krytykują ustawodawcę za to, że definicja broni palnej koncentruje się na fakcie wystrzeliwania pocisków za pomocą energii, a zatem na sposobie konstrukcji broni, a nie na jej funkcjach (Babiński, Kupiński, 2007, s. 9). Violetta Kwiatkowska-Wójcikiewicz i Leszek Stępka negują ustawowe rozumienie broni palnej; uważają oni, że definicja legalna nie zawiera kluczowych cech pozwalających na uznanie przedmiotu za broń palną; kluczowe według naukowców są następujące cechy:

- 1) broń palna wystrzeliwuje pocisk;
- 2) broń palna wystrzeliwuje pocisk siłą gazów powstałych ze spalania materiału miotającego;

- 3) broń palna wystrzeliwuje pocisk z energią wystarczającą do spowodowania śmierci lub ciężkich obrażeń ciała człowieka;
- 4) zdolność broni do rażenia pociskiem jest zależna od budowy broni i przewidzianej technologii wystrzału (Kwiatkowska-Wójcikiewicz, Stępka, 2013, s. 38).

Ustawodawca dokonał w ustawie wyróżnienia istotnych części broni palnej, do których zaliczył: szkielet broni, baskilę, lufę z komorą naboju, zamek, komorę zamkową oraz bęben nabojowy (Maj, 2010, s. 74). Regulacja ta budzi pewne wątpliwości, ponieważ wymienione elementy nie występują we wszystkich wymienionych rodzajach broni palnej łącznie, co mogłoby dyskwalifikować je z katalogu broni lub wprost przeciwnie, posiadanie jednej lub dwóch istotnych części broni palnej mogłoby być jednoznaczne z posiadaniem broni palnej (Kwiatkowska-Wójcikiewicz, Stępka, 2013, s. 44). Na tym gruncie wytworzyła się dwutorowa praktyka interpretacyjna: przedstawiciele wymiaru sprawiedliwości utrzymują, że ustalenie posiadania jednej lub kilku istotnych elementów broni palnej generuje fakt bycia posiadaczem broni palnej; z kolei doktryna prezentuje stanowisko, zgodnie z którym o tym, że posiadane elementy stanowią broń palną, może świadczyć tylko ich scalenie w jedno urządzenie (Kwiatkowska-Wójcikiewicz, Stępka, 2013, s. 50).

Dostęp do broni palnej w Polsce podlega reglamentacji administracyjnoprawnej. Ograniczenie polega na obowiązku uzyskania pozwolenia, które wydawane jest na podstawie decyzji administracyjnej (Kurzępa, 2010, s. 129). Na podstawie decyzji dokonywane jest również cofnięcie pozwolenia (Kurzępa, 2010, s. 210). Zgodnie z obowiązującym prawem pozwolenie na broń palną wydaje właściwy organ Policji (Kurzępa, 2010, s. 95). Następuje ono na wniosek, jeśli wnioskodawca spełnia następujące warunki:

- 1) nie stanowi zagrożenia dla samego siebie, porządku lub bezpieczeństwa publicznego (automatycznie wykluczone są osoby skazane prawomocnym orzeczeniem sądu za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe; skazani prawomocnym orzeczeniem sądu za nieumyślne przestępstwo: przeciwko życiu i zdrowiu, przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji popełnione w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego albo gdy sprawca zbiegł z miejsca zdarzenia);
- 2) uzasadni ważną przyczynę posiadania broni;
- 3) ma ukończone 21 lat (wyjątek stanowią pozwolenia na broń do celów sportowych i łowieckich);
- 4) nie ma zaburzeń psychicznych opisanych w ustawie z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (tj. Dz. U. 2018 r., poz. 1878) lub nie wykazuje znacznie ograniczonej sprawności psychofizycznej;

- 5) nie wykazuje istotnych zaburzeń funkcjonowania psychologicznego;
- 6) nie jest uzależniony od alkoholu lub od substancji psychoaktywnych;
- 7) posiada miejsce stałego pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Maj, 2010, s. 172–174).

Ustawodawca wskazał, jakie w szczególności sytuacje można uznać za ważne przyczyny posiadania broni, są to w szczególności:

- 1) stałe, realne i ponadprzeciętne zagrożenie życia, zdrowia lub mienia – dla pozwolenia na broń do celów ochrony osobistej, osób i mienia;
- 2) posiadanie uprawnień do wykonywania polowania, ustalonych na podstawie odrębnych przepisów – dla pozwolenia na broń do celów łowieckich;
- 3) udokumentowane członkostwo w stowarzyszeniu o charakterze strzeleckim, posiadanie kwalifikacji sportowych oraz licencji właściwego polskiego związku sportowego – dla pozwolenia na broń do celów sportowych;
- 4) udokumentowane członkostwo w stowarzyszeniu, którego statutowym celem jest organizowanie rekonstrukcji historycznych oraz zaświadczenie potwierdzające czynny udział w działalności statutowej – dla pozwolenia na broń do celów rekonstrukcji historycznych;
- 5) udokumentowane członkostwo w stowarzyszeniu o charakterze kolekcjonerskim – dla pozwolenia na broń do celów kolekcjonerskich;
- 6) udokumentowane nabycie broni w drodze spadku, darowizny lub wyróżnienia – dla pozwolenia na broń do celów pamiątkowych;
- 7) posiadanie uprawnień, określonych w odrębnych przepisach do prowadzenia szkoleń o charakterze strzeleckim oraz udokumentowane zarejestrowanie działalności gospodarczej w zakresie szkoleń strzeleckich – dla pozwolenia na broń do celów szkoleniowych (art. 10, ust. 3, Ustawa o broni i amunicji).

Pozwolenie o dostępie do broni jest uzależnione od braku negatywnych przesłanek oraz istnienia okoliczności uzasadniającej. Stwierdzenie, czy w konkretnym przypadku takie okoliczności występują, należy do organów Policji, które w tym zakresie mogą prowadzić bardziej lub mniej rygorystyczną politykę, niemniej nie ma tu miejsca na dowolność czy całkowite swobodne uznanie. Organy Policji muszą działać na podstawie i w granicach przepisów prawa. Wątpliwości w zakresie jednolitości decyzyjnej może jednak budzić interpretacja przesłanki stanowiącej o stałym, realnym i ponadprzeciętnym zagrożeniu życia, zdrowia lub mienia – w przypadku pozwolenia na broń do celów ochrony osobistej, osób i mienia. To organ Policji dokonuje oceny, czy w realiach danej sprawy występuje stałe, realne i ponadprzeciętne zagrożenie życia, zdrowia lub mienia. Literalna wykładnia tego zwrotu świadczy o tym, że realne zagrożenie musi być zagrożeniem przewidywalnym czy wielce prawdopodobnym. Powinno ono wynikać z ciągu wydarzeń, jakie

wystąpiły w życiu wnioskodawcy i dotyczyły jego osoby (Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 26 kwietnia 2017). Orzecznictwo sądowe w przedmiotowej sprawie jednoznacznie wskazuje na rygorystyczne podejście ustawodawcy w określeniu przesłanek do posiadania broni. Zagrożenie życia, zdrowia lub mienia stanowiące ważną przyczynę posiadania broni musi się przejawiać permanentnością i aktualnością, jego realność zaś musi być rzeczywista i obiektywna, a nie nacechowana subiektywnością; natomiast ponadprzeciętność nie może sprowadzać się do sytuacji hipotetycznej, lecz musi być nadzwyczajna i niepowszednia (Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 26 lutego 2013 r.). Brak poczucia bezpieczeństwa czy status osoby pracującej w instytucjach ochrony bezpieczeństwa jest niewystarczającym powodem do uzyskania pozwolenia. W judykaturze wskazuje się, że przesłanki zagrożenie życia, zdrowia lub mienia, nawet w przypadku pracy w organach Policji, muszą mieć aktualny charakter, subiektywne zaś przekonanie, że wnioskujący o wydanie pozwolenia na broń były funkcjonariusz Policji może paść ofiarą zamachu na swoje życie lub zdrowie, nie jest wystarczające (Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 28 października 2015 r., Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 26 czerwca 2015 r.). Również status kwalifikowanego pracownika ochrony czy też detektywa nie stanowią wystarczającej przesłanki do ubiegania się o pozwolenie na posiadanie broni (Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 22 marca 2019 r., Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 12 grudnia 2018 r.). Za ponadprzeciętne zagrożenie życia lub zdrowia, które uzasadniają przyznanie prawa do broni palnej, nie uznaje się również prowadzenia działalności gospodarczej w dużym rozmiarze, osobiste zajmowanie się zaopatrzeniem, przewożenie gotówki, dokonywanie wypłat pracownikom i kontrahentom, posiadanie znacznego majątku (Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 27 stycznia 2012 r.).

Postępowanie administracyjne w sprawie wydania pozwolenia na posiadanie broni palnej oparte jest na przepisach Kodeksu Postępowania Administracyjnego (tj. Dz. U. 2018, poz. 2096). Postępowanie administracyjne w sprawie wydania i cofnięcia pozwolenia na posiadanie broni oparte jest na materiale dowodowym (Pachnik, 2013, s. 78). Zadaniem wnioskodawcy w tym postępowaniu jest udowodnienie, że nie spełnia przesłanek negatywnych uprawniających do odmowy wydania pozwolenia. W jego interesie jest rozwianie wątpliwości organu, co do zasadności przyznania mu uprawnienia. Celem organu administracyjnego rozpatrującego materiał dowodowy nie jest ani obalenie wiarygodności przedstawionych przez wnioskodawcę materiałów, ani tym bardziej wspieranie go w otrzymaniu uprawnienia. Ma bezstronnie rozpatrzyć materiał dowodowy tak, aby dokładnie

ustalić stan faktyczny (Pachnik, 2013, s. 78). Po rozpatrzeniu wniosku organ Policji kieruje osobę ubiegającą się o pozwolenie na broń palną na egzamin. Zadaaniem komisji egzaminacyjnej jest weryfikacja znajomości przepisów dotyczących posiadania i używania danej broni oraz umiejętności posługiwania się tą bronią przez wnioskodawcę. Po rozpatrzeniu wniosku, dokonaniu analizy materiału dowodowego oraz zdaniu egzaminu organ Policji, stwierdzając spełnienie przez kandydata wszystkich przesłanek ustawowych, wydaje decyzję administracyjną o przyznaniu pozwolenia na broń palną. W treści decyzji organ Policji uwzględnia cel, w jakim zostało wydane pozwolenie, oraz rodzaj i liczbę egzemplarzy broni, w które pozwala się zaopatrzyć wnioskodawcy (Maj, 2010, s. 152–153). Pozwolenie na broń wydawane jest na czas nieokreślony – ale może być cofnięte w każdej chwili – (Kurzępa, 2010, s. 86). Wraz z pozwoleniem wnioskodawca otrzymuje zaświadczenie uprawniające do nabycia określonej liczby i rodzaju broni (ważne przez okres 3 miesięcy od daty wydania). Amunicję można nabywać zarówno przy zakupie broni, jak i później, na podstawie legitymacji posiadacza broni. Broń palna, która wymaga rejestracji, musi zostać zadekretowana w ciągu 5 dni od jej nabycia na podstawie dowodu nabycia. Ewidencji dokonują te same organy, które wydały pozwolenie na broń. Dowodem na rejestrację jest potwierdzenie umieszczone w legitymacji posiadacza broni lub w świadectwie broni (art. 13, ust. 1, Ustawa o broni i amunicji). Posiadacz broni jest zobowiązany przechowywać i nosić broń oraz amunicję w sposób uniemożliwiający dostęp do nich osobom nieuprawnionych (art. 32, ust. 1, Ustawa o broni i amunicji, oraz zgodnie z § 8, ust. 1–4 Rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 26.08.2014 r. w sprawie przechowywania, noszenia oraz ewidencjonowania broni i amunicji, Dz.U. z 2014, poz. 1224).

W przypadku, gdy organ Policji po zapoznaniu się ze zgromadzonym materiałem dowodowym rozstrzygnie, że kandydat na posiadacza broni nie spełnia ustawowych warunków jej posiadania, odmawia wydania pozwolenia na broń palną. Ustawodawca uregulował w ustawie o broni i amunicji przesłanki zobowiązujące organ Policji do wydania decyzji odmownej oraz takie, na podstawie których organ może, ale nie jest zobligowany odmówić prawa do posiadania broni. Dotyczą one zarówno osób, które po raz pierwszy ubiegają się o prawo do posiadania broni, jak i doświadczonych w tej procedurze, którym cofnięto pozwolenie na broń palną (Maj, 2010, s. 172–174).

Zgodnie z rejestrem prowadzonym przez Policję do 31 grudnia 2018 roku w posiadaniu broni były łącznie 215 602 osoby. Najwięcej pozwoleń wydano w celach łowieckich – 127 768, ochrony osobistej – 36 499 oraz sportowym – 30 792 (*Pozwolenia na broń 2018*). Zgodnie z ustawą o środkach przymusu bezpośredniego i bro-

ni palnej (art. 2, ust. 1, Ustawa z dnia 24 maja 2013 roku o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej) z omawianego postępowania administracyjnego wyłączono grupę podmiotów, która z racji wykonywanego zawodu zobowiązana jest posiadać broń. Wynika to ze szczególnego charakteru zadań, jakie zobligowane są wykonywać wskazane podmioty. Ponieważ ich praca łączy się z niebezpieczeństwem utraty zdrowia i życia, uzasadnione jest wyposażenie ich w broń palną na czas pełnienia obowiązków (Ura, s. 81).

Tabela 1. Liczba osób którym wydano pozwolenie na broń na dzień 31 grudnia 2018 roku

Cel, w jakim zostało wydane pozwolenie na broń	Liczba osób, którym wydano pozwolenie na broń w danym celu	Liczba egzemplarzy broni zarejestrowanych przez posiadaczy pozwolenia na broń
ochrona osobista	36499	40641
ochrona osób lub mienia	9	10
łowiecki	127768	322451
sportowy	30792	76761
rekonstrukcji historycznych	64	240
kolekcyjnerski	18064	59318
pamiątkowy	1668	2444
szkoleniowy	575	3418
inny	163	146
ogółem	215602	505429

Źródło: www.statystyka.policja.pl (dostęp: 16.02.2020).

Na przestrzenie lat 2015–2015 można zauważyć znaczący przyrost wydawanych pozwoleń na broń. W 2014 roku łącznie wydano 7110 pozwoleń na broń, w 2018 zaś już 16302.

Tabela 2. Liczba osób którym wydano pozwolenie na broń w latach 2014–2018

Cel, w jakim zostało wydane pozwolenie na broń	2014	2015	2016	2017	2018
ochrona osobista	116	152	244	323	121
ochrona osób lub mienia	1	0	2	0	0
łowiecki	4811	5084	5007	4801	4296
sportowy	1488	2824	4835	4910	5172

Tab. 2 – cd.

Cel, w jakim zostało wydane pozwolenie na broń	2014	2015	2016	2017	2018
rekonstrukcji historycznych	12	11	8	8	3
kolekcyjny	628	1 619	3605	5045	6522
pamiątkowy	13	22	21	10	16
szkoleniowy	33	65	104	132	162
inny	8	6	6	4	10
łącznie	7110	9783	13832	15233	16302

Źródło: www.statystyka.policja.pl (dostęp: 16.02.2020).

Powyższe dane wskazują na epizodyczną liczbę, w skali kraju, pozwoleń wydanych na posiadanie broni w celach ochrony osobistej, ochrony osób lub mienia. Przyczyny takiego stanu rzeczy należy się doszukiwać w rygorystycznym wymogu formalnym – udowodnieniem przez wnioskodawcę stałego, realnego i ponadprzeciętnego zagrożenia życia, zdrowia lub mienia. Zwraca jednak uwagę gwałtowny wzrost liczby udzielonych pozwoleń na posiadanie broni w celach sportowych oraz kolekcyjnych. Tych pierwszych wydano w 2018 roku prawie trzy i półkrotnie więcej niż w roku 2014, z kolei w przypadku pozwoleń na broń w celach kolekcyjnych w 2018 wydano ponad dziesięciokrotnie więcej pozwoleń niż w 2014 roku.

Projektów ustaw przedstawionych przez zwolenników rozszerzenia dostępu do broni

W kadencji sejmiku 2015–2019 środowisko Ruchu Kukiz'15 ogłosiło projekt nowej ustawy o dostępie do broni palnej. Właściwie pomysł zmiany w ustawie wyszedł ze środowiska Ruchu Obywatelskiego Miłośników Broni oraz Fundacji Rozwoju Strzelectwa w Polsce. W dniu 4 listopada 2016 roku poseł Kukiz'15 Bartosz Józwiak złożył w kancelarii sejmiku projekt ustawy dotyczący nowelizacji ustawy o broni i amunicji, zakładający wprowadzenie dodatkowej kategorii dla doskonalenia umiejętności żołnierzy, formacji uzbrojonych, jak i broni palnej w celu ochrony miru domowego, a także zmianę organu wydającego pozwolenie na broń, a przede wszystkim odejście od uznawalności wydawania pozwoleń na broń za pomocą precyzyjnego określenia przesłanek negatywnych (Turczyn, Projekt

ustawy o broni i amunicji). Inicjatywa zakończyła się fiaskiem (mimo pozytywnej oceny Biura Analiz Sejmowych), ale temat zmiany w ustawie o broni i amunicji zainteresował polityków Ruchu Kukiz'15. Autorzy projektu twierdzili, że niedopuszczalne jest, aby organ wydający pozwolenie kierował się własnymi interpretacjami, zakładali wyeliminowanie uznaniowości tak, by identyczne treści podania tej samej osoby złożone w różnych częściach kraju nie kończyły się różnymi rozpatrzeniami. Przepisy powinny być na tyle doprecyzowane i zdefiniowane, aby nie obarczać organu Policji interpretacją tych przepisów. Projekt liberalizacji zakłada decentralizację i koniec z monopolem na wydawanie decyzji, czy dana osoba może wejść w posiadanie broni palnej. Wyszczególniono w tym celu kilka typów pozwoleń, które byłyby udzielane przez starostę lub prezydenta miasta. 1. Poziom pierwszy: obywatelska karta broni pozwoliłaby na posiadanie pewnych rodzajów broni palnej niskiego kalibru, broni gazowej, a nawet strzelby, karta byłaby dostępna dla każdy kto: ukończył 21 lat, posiada zaświadczenie od lekarza, zaświadczenie o niekaralności, jest zameldowany w Polsce oraz podał cel posiadania broni. 2. Drugi poziom: jest to w odróżnieniu od poziomu pierwszego podstawowe pozwolenie na broń palną dla osób cywilnych, o które można ubiegać się po trzech latach od uzyskania karty obywatelskiej, pozwalające na zakup większego asortymentu broni, w tym broni samopowtarzalnej. 3. Trzeci poziom: rozszerzone pozwolenie na broń, poza uprawnieniami na posiadanie broni palnej z drugiego poziomu, umożliwiałoby po ukończeniu odpowiedniego egzaminu noszenie w miejscach publicznych broni krótkiej. Pomysłodawcy w celu zachowania zgodności projektu z prawem unijnym nie zamierzają odrzucić konieczności podania ważnego powodu posiadania broni, jednakże wskazują nowe, bardziej realne powody, takie jak:

- 1) ochrona miru domowego,
- 2) wyrównanie szans w samoobronie.

Zmiana przepisów zakładałaby również zmianę systemu ewidencji wszystkich pozwoleń oraz nabytych sztuk broni, dzięki czemu każdy egzemplarz posiadałby historię, a wgląd byłby prosty i szybki, ponieważ obecnie funkcjonują dwa systemy: pierwszy prowadzony przez Policję oraz drugi przez Żandarmerię Wojskową, które nie są ze sobą połączone. Drogie, czasochłonne, często kilkudniowe badania miałyby być zastąpione wizytą u lekarza pierwszego kontaktu, który w razie wątpliwości mógłby zasięgnąć opinii lekarzy specjalistów. Projekt wymienia choroby oraz schorzenia uniemożliwiające otrzymanie pozwolenia na broń, są to między innymi: zaburzenia nastroju i osobowości, schizofrenia i uzależnienia (Projekt ustawy Klubu Kukiz'15). Projekt, zdaniem wnioskodawcy pośła Józwiaka, nie liberalizował dostępu do broni, ale likwidowałby uznaniowość co do broni palnej.

W dyskusji sejmowej padły głosy (Paweł Kobyłański, Nowoczesna.pl) mówiące o tym, że projektodawcy chcieliby „żeby Polak strzelał do Polaka. Każdy, kto zgłasza za tą ustawą, sprowadzi ogromne zagrożenia nie tylko na zwykłych obywateli, ale również na was” (*Sejm: Projekt noweli o broni i amunicji skierowany do komisji*).

Trzeciego września 2018 roku poseł Jacek Wilk, który odszedł z klubu Kukiz'15 przedstawił wspólnie z wiceprezesem partii „Wolność” dr. Sławomirem Mentzenem i prezesem Fundacji „Ad Arma” Jackiem Hogą projekt ustawy o broni i amunicji, która zakładała ułatwienia w handlu oraz produkcji broni i amunicji, a także mimo pozostawienia decyzji administracyjnej w gestii Policji, to ułatwienie otrzymania broni, dzięki zapisom mówiącym, że właściwy organ Policji wydaje pozwolenie na broń, jeżeli wnioskodawca przedstawi przyczynę posiadania broni, którą w świetle przepisu jest sam zamiar uprawiania strzelectwa sportowego, czy też zamiar brania udziału w rekonstrukcji historycznej, a także w celach ochrony osobistej w poczuciu zagrożenia życia, zdrowia lub mienia – dla pozwolenia na broń do celów ochrony osobistej, osób i mienia (Ustawa o broni i amunicji: projekt „Ad Arma”). Projekt nie był procedowany w Sejmie.

Podsumowanie

W Polsce prawo do posiadania broni w celach ochrony osobistej jest bardzo rygorystyczne, w praktyce eliminuje możliwość obrony miru domowego przy użyciu broni palnej. Warunkiem uzyskania pozwolenia na broń w celach ochrony osobistej, osób lub mienia jest stałe, realne i ponadprzeciętne zagrożenie życia, zdrowia lub mienia. Cecha stałości eliminuje możliwość posiadania broni „na wszelki wypadek”, z kolei element ponadprzeciętne zagrożenie życia, zdrowia lub mienia jest pojęciem nieostrym, nastrożającym problemy interpretacyjne. Instytucją wydającą pozwolenia na broń jest organ Policji, który udzielając takiego pozwolenia, *de facto* potwierdza, że wnioskodawca jest w stałym, realnym i ponadprzeciętnym zagrożeniu życia, zdrowia lub mienia, co oznacza, że Policja jako instytucja stojąca na straży bezpieczeństwa dopuściła do takiego stanu rzeczy. Stąd należy się zastanowić, czy Policja w tym przypadku nie występuje w dwóch sprzecznych rolach. Zagadnienia te oraz przede wszystkim prawo do obrony i posiadania broni palnej są przedmiotem debaty politycznej.

W polskiej myśli politycznej szerzej o sprawach związanych z dostępem do broni palnej zaczęto dyskutować w XXI wieku. Wówczas w Polsce podjęto dyskusję o możliwości stworzenia poza wojskiem sieci organizacji proobronnych – wzorców

szukano również w amerykańskiej Gwardii Narodowej, czy też Milicji Szwajcarskiej (Soloch, Żurawski vel Grajewski, Dryblak, 2015), mogących współdziałać z wojskiem. Poza tym rozszerzył się krąg miłośników broni palnej, pojawiły się grupy rekonstrukcyjne, bractwa strzeleckie, a temat broni palnej zaczął cieszyć się większą popularnością wśród młodzieży.

W polski myśli politycznej to przede wszystkim środowiska wolnościowe postulowały rozszerzenie dostępu do broni palnej. Swoją pogląd wywodzili z wolności pojmowanej za Isaiahem Berlinem – „wolności od”. Przede wszystkim od przymusu w tym ujęciu. W Polsce to w największym stopniu środowisko konserwatywno-liberalne bliskie idei wolności, ale w szerokim tego słowa znaczeniu, a więc wolności nie tylko jako praw do np. udziału w wyborach, wolności sumienia, ale także wolności od przymusu i jak najszerszej wolności w stosunku do własności prywatnej. Z tego względu konserwatywni liberałowie będą bliżsi minarchizmowi Roberta Nozicka i szkole austriackiej Friedricha Augusta von Hayka, czy też myśli libertariańskiej M. Rothbarta niż liberalizmowi egalitarnemu J. Rawlsa (Wojtaszczak, Wybranowski, 2018, s. 94, 110, 120; Kelly, 2007, s. 90–91). Konserwatywni liberałowie postulowali więc, podobnie jak libertarianie w USA, że nie można karać za domniemanie przestępstwa, poza tym odwoływano się do naturalnego prawa każdego człowieka do obrony. Posługiwano się z tym związanymi argumentami, że człowiek wolny powinien móc się bronić, że przestępcy posiadają broń zdobytą w sposób nielegalny oraz, że radykalna reglamentacja broni prowadzi do absurdów, gdyż narzędziem zbrodni może być każdy przedmiot, również taki, którego zakazać używać czy posiadać się nie da. Ponadto w tym środowisku podkreślano, że reglamentacja powoduje zwiększenie liczby broni nielegalnej, podobnie jak przy wszelkiego rodzaju zakazach prowadzących do rozszerzenia czarnego rynku.

Środowiska bliższe myśli republikańskiej (*Żołnierze WOT nie mogą strzelać*), czy też narodowej, opierały swoją argumentację raczej na wywodach mówiących, że Polska jest krajem rozbrojonym, że zarówno w Niemczech i Czechach, nie wspominając już o Szwajcarii czy też Finlandii, przypada więcej sztuk broni na 1000 mieszkańców⁴. Poza tym twierdzono, że naród rozbrojony łatwiej ulegnie agresji podczas potencjalnego konfliktu. Środowiska zwolenników liberalizacji przepisów o broni uznawały to, że przepisy o obronie koniecznej nie chronią wystarczająco

⁴ Serbia z 69,7 sztuk broni na 100 mieszkańców. Kolejne miejsca przypadły Szwajcarii z 45,7 sztuk broni na 100 mieszkańców oraz Cypru, gdzie liczba ta wynosi 36,1. Cztery kraje skandynawskie (Szwecja, Norwegia, Islandia i Finlandia) znajdują się w pierwszej dziesiątce państw europejskich w tym rankingu, podczas gdy Rumunia zajmuje w nim ostatnie miejsce z 0,5 sztuk broni na 100 mieszkańców.

napadniętego, który przecież ma prawo bronić siebie, swoich najbliższych i swoją własność. Przede wszystkim wspomniano maksymę „Mój dom moją twierdzą”. Z zadowoleniem środowisko to przyjęło nowelizację Kodeksu Karnego w 2018 roku, przede wszystkim wprowadzenie § 2a, w art. 25 KK, w którym zapisano:

„Nie podlega karze, kto przekracza granice obrony koniecznej, odpierając zamach polegający na wdarciu się do mieszkania, lokalu, domu albo na przylegający do nich ogrodzony teren lub odpierając zamach poprzedzony wdarciem się do tych miejsc, chyba że przekroczenie granic obrony koniecznej było rażące”⁵.

Należy dodać, że w środowisku zwolenników liberalizacji dostępu do broni bardzo wyraźne są różnice co do jej zasięgu oraz sposobu wprowadzania. W Polsce widać wzrost zainteresowania dostępem do broni palnej, co jest wyraźnie odzwierciedlone w zestawieniach statystycznych. Dane te wskazują, że w przypadku przepisów o broni sportowej czy też kolekcjonerskiej, gdzie zapisy ustawowe nie zostawiają miejsca na interpretację dla organu wydającego pozwolenia, po spełnieniu wytycznych ustawowych jest stosunkowo łatwo otrzymać takowe pozwolenie. W pewnym sensie dane te potwierdzają wskazania środowisk chcących liberalizacji przepisów o broni i amunicji, którzy twierdzą, że przepisy obowiązującej ustawy (w kontekście broni do ochrony osobistej) są nieostre i dają zbyt dużą możliwość do interpretacji przez organ wydający pozwolenia.

Bibliografia:

- Babiński, A., Kupiński, R. (2007). *Broń i amunicja reglamentacja i odpowiedzialność*. Szczytno: Wyższa Szkoła Policyjna w Szczytnie.
- Bardzo ważna sprawa*. Pobrane z: <https://pl-pl.facebook.com/JacekWilkPL/videos/1662407423831562/>.
- Borowik, B. (2011). *Partie konserwatywne w Polsce 1989–2001*. Lublin: Wydawnictwo UMCS.
- Broń – pozwolenia – 2018*. Pobrane z: <http://www.statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/bron/bron-pozwolenia/170176,Bron-pozwolenia-2018.html>.
- Curan, E. (2007). *Reclaiming the Rights of the Hobbesian Subject*. London: Palgrave Religion & Philosophy Collection.
- Deklaracja Polityczna Partii Libertariańskiej*. Pobrane z: <https://kontakt24.tvn24.pl/deklaracja-polityczna-partii-libertarianskiej,1357648,ugc>
- Dostęp do broni palnej prawem a nie przywilejem*. (2016). Pobrane z: <https://wolnosc.pl/dostep-do-broni-prawem-a-nie-przywilejem/>.

⁵ Przepis ten został wprowadzony w 2018 roku po nowelizacji Kodeksu Karnego. Przepis ten został przyjęty z uznaniem przez środowiska zwolenników rozszerzenia dostępu do broni palnej.

- Fundacja „Ad Arma”. Pobrane z: <https://adarma.pl/>.
- Gregory, A. (2020). *Zakaz posiadania broni o wojna z narkotykami*. Pobrane z: <https://mises.pl/blog/2010/03/05/gregory-zakaz-posiadania-broni-palnej-a-wojna-z-narkotykami/>. Wrocław: Fundacja Instytut Ludwiga von Misesa.
- Huemer, M. (2011). *Czy mamy prawo posiadać broń?* Pobrane z: <https://mises.pl/blog/2011/03/06/huemer-czy-mamy-prawo-posiadcac-bron/>. Wrocław: Fundacja Instytut Ludwiga von Misesa.
- Kelly, P. (2007). *Liberalizm*. Warszawa: Wydawnictwo Sic!
- Kodeks Karny. (1997). Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r.
- Kodeks Postępowania Karnego. (1997). Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r.
- Korwin-Mikke, J. (1990). *Ratujmy państwo*. Warszawa: Wydawnictwo Prawnicze.
- Korwin-Mikke, J. *Baseny są groźniejsze niż broń palna*. (2012). Pobrane z: <https://www.wprost.pl/kraj/335268/korwin-mikke-baseny-sa-grozniejsze-niz-bron-palna.html>.
- Krawczyk, A. (2011). *Hobbes i Locke – dwoiste oblicze liberalizmu*. Warszawa: Wydział Dziennikarstwa i Nauk Politycznych Uniwersytetu Warszawskiego.
- Kulicki, M. (1982). *Nieostrożne obchodzenie się z bronią palną*. Toruń: Uniwersytet Mikołaja Kopernika.
- Kurzępa, B. (2010). *Ustawa o broni i amunicji. Komentarze*. Warszawa: Wydawnictwo C.H. Beck.
- Kwiatkowska-Wójcikiewicz, V., Stępka, L. (red.). (2013). *Broń. Problematyka prawna i kryminalistyczna*. Toruń: Wydawnictwo Naukowe UMK.
- Maj, S. (2010). *Ustawa o broni i amunicji. Komentarz*. Warszawa: Wydawnictwo Lexis-Nexis.
- Pachnik, K. (2013). Zasady oceny dowodów w sprawach dotyczących wydawania i cofania pozwoleń na posiadanie broni w postępowaniach przed organem i sądem administracyjnym. W: V. Kwiatkowska-Wójcikiewicz, L. Stępka (red.). *Broń. Problematyka prawna i kryminalistyczna*. Toruń: Wydawnictwo Naukowe UMK.
- Państwowa Komisja Wyborcza. (2015). Pobrane z: https://prezydent2015.pkw.gov.pl/319_Pierwsze_glosowanie.html.
- Pobudka. (2015). Pobrane z: <https://www.grzegorzbraun.pl/pobudka/>.
- Program KNP. (2020). Pobrane z: <https://knp.org.pl/program/#1447698822767-4185a6b8-0516>.
- Program w „Cztery oczy”. Rozmowa z Bartoszem Józwiakiem. (2017). Pobrane z: <https://trybun.org.pl/2017/02/05/bartosz-jozwiak-w-programie-w-4-oczy-o-projekcie-ustawy-o-broni-i-amunicji/>.
- Rejmaniak, R. (2017). *Wyrabianie, handel i posiadanie broni palnej oraz amunicji w Polsce. Aspekty karnoprawne i kryminologiczne*. Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek.
- Rothbard, M.N. (2004). *O nową wolność. Manifest libertariański*. Pobrane z: https://www.mises.pl/pliki/upload/Rothbard_manifest_libertarianski.pdf. Wrocław: Fundacja Instytut Ludwiga von Misesa.
- Rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 26.08.2014 r. w sprawie przechowywania, noszenia oraz ewidencjonowania broni i amunicji. (2014). Dz.U. z 2014, poz. 1224.

- Sejm: projekt ustawy o broni i amunicji Kukiz'15 skierowany do dalszych prac.* (2017). Pobrane z: <https://wiadomosci.dziennik.pl/polityka/artykuly/559162,latwiejszy-dostep-broni-poslowie-o-liberalizacji-prawa.html>.
- Skrabacz, E. (2007). Polskie partie liberalne w III RP wobec kwestii bezpieczeństwa publicznego. W: T. Godlewski, D. Karnowska (red.). *Polskie zbliżenia z liberalizmem*. Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek.
- Ślodkowska, I. (red.). (2001). *Wybory 1993. Partie i ich programy*. Warszawa: Wydawnictwo Instytut Nauk Politycznych PAN.
- Soloch, P., Żurawski vel Grajewski, P., Dryblak, Ł. (2015). *Organizacje proobronne w systemie bezpieczeństwa państwa. Charakterystyka wybranych armii europejskich na tle armii polskiej – raport*. Warszawa: Instytut Sobieskiego.
- Stanisław Żółtek. *Prawo do posiadania broni jest jednym z elementów wolności*. (2017). Pobrane z: <https://pl-pl.facebook.com/KongresNowejPrawicy/videos/1842154905825074/>.
- Statut stowarzyszenia ROMB. (2015). Pobrane z: https://trybun.org.pl/wp-content/uploads/2015/02/statut.ROMB_.11211.zmn_.pdf.
- Stawrowski, Z. (2018). *Prawo naturalne a ład polityczny*. Kraków: Instytut Myśli Józefa Tischnera.
- Sztompka, P. (2012). *Socjologia. Analiza społeczeństwa*. Kraków: Znak.
- Tokarczyk, R. (2010). *Współczesne doktryny polityczne*. Warszawa: Oficyna a Wolters Kluwer business.
- Turyczyn, A. (2015). *Projekt ustawy o broni i amunicji*. Pobrane z: <https://trybun.org.pl/2015/12/09/projekt-ustawy-o-broni-i-amunicji/>.
- Twardoch, Sz. (2009). *Zabawy z bronią*. Dębogóra: Wydawnictwo Dębogóra.
- Ura, E. (2014). Prawne zagadnienia ochrony. *Studia Iuridica Lublinensia*, 23.
- Ustawa o broni i amunicji „Ad Arma”. (2018). Pobrane z: <https://adarma.pl/wp-content/uploads/2018/09/Ustawa-o-broni-i-amunicji.pdf>.
- Ustawa o broni i amunicji z dnia 21 maja 1999 r. (1999). Dz. U. z 2019 r. poz. 284, 1214.
- Ustawa z dnia 24 maja 2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej. (2013). Dz. U. z dnia 3 czerwca 2013 r., poz. 628.
- Wojtaszczyk A., Wybranowski, D. (2018). *Od liberalizmu klasycznego do współczesnych koncepcji liberalnych. Wybrane problemy*. Szczecin: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego.
- Wybory prezydenckie 2015. Marian Kowalski: upowszechnić dostęp do broni palnej*. (2015). Pobrane z: <https://www.polskieradio.pl/7/129/Artykul/1428103,Wybory-prezydenckie-2015-Marian-Kowalski-upowszechnic-dostep-do-broni-palnej>.
- Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 28 października 2015 r. (2015). II OSK 404/14. Pobrane z: orzeczenia.nsa.gov.pl.
- Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 26 czerwca 2015 r. (2015). II OSK 2836/13. Pobrane z: orzeczenia.nsa.gov.pl.
- Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 27 stycznia 2012 r. (2012). II OSK 2151/10. Pobrane z: orzeczenia.nas.gov.pl.
- Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 26 lutego 2013 r. (2013). II SA/Wa 2206/12. Pobrane z: orzeczenia.nsa.gov.pl.

- Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 12 grudnia 2018 r. (2018). II SA/Wa 558/18. Pobrane z: orzeczenia.nsa.gov.pl.
- Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 22 marca 2019 r. (2019). II SA/Wa 1533/18. Pobrane z: orzeczenia.nsa.gov.pl.
- Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 26 kwietnia 2017 r. (2017). II SA/Wa 46/17. Pobrane z: orzeczenia.nsa.gov.pl.
- Wywiad z Andrzejem Turczyńcem.* (2017). Pobrane z: <http://wmeritum.pl/wywiad-11-andrzej-turczyn-romb-o-debacie-temat-szerszego-dostepu-broni-palnej-przeciwnikach-metoda-malych-krokov-przynosi-efekty-musimy-zapobiec-wydarzeniom-podobnym-d/194127>.
- Zawalski, C. (2004). *Prezes. Janusz Korwin-Mikke – publicysta i polityk*. Warszawa: Wydawnictwo von borowiecky.
- Żołnierze WOT nie mogą strzelać?!* (2018). Pobrane z: <https://www.fakt.pl/wydarzenia/polityka/zolnierze-wot-z-zakazem-strzelania-na-cywilnych-strzelnicach/x61s33s>.